

کنوزالمطالب
فی کشف رموز المكاسب
شرحی نو بر مکاسب شیخ انصاری
(جلد پنجم)

محمد مهدی اسلامی
استاد حوزه و دانشگاه

۱۵۸۵۵۹۱

انتشارات مناره

انتشارات مناره
MENAREH PUBLICATIONS

سرشناسه: اسلامی، محمد مهدی، ۱۳۴۸
 عنوان و نام پدید آور: کنوزالمطالب فی کشف رموزالمکاسب؛
 شرحی نو بر مکاسب شیخ انصاری / محمد مهدی اسلامی
 مشخصات نشر: انتشارات مناره، ۱۳۹۶
 شابک دوره: ۹۶۶۱۲-۶-۹-۹۷۸-۶۰۰
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۹۳-۸-۱ (ج. ۵)
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۲
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۷۰۴۲۲۲ مالف / ۱ / BP۱۹۰
 شما کتابخانه ملی: ۴۴۸۱۲۲۷

عنوان: کنوزالمطالب فی کشف رموزالمکاسب (جلد پنجم)
مؤلف: محمد مهدی اسلامی
محقق: سید احمد سجادی
ناشر: انتشارات مناره
تاریخ نشر: ۱۳۹۶
نوبت چاپ: اول
شمارگان: ۵۰۰
قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال
تلفن مرکز پخش: ۰۲۱۵۵۶۵۱۶۵۳-۰۹۱۲۵۲۴۲۲۷۴
www.menarehpub.com

فهرست

پیشگفتار.....	۱۳
مقدمه.....	۲۱
درس یکصد و پنجاه و دوم	
وحدت نظر در حرمت اموال غنای مُسْتَشْتَبَات ادّعا شده از حرمت غنای.....	۲۹
درس یکصد و پنجاه و سوم	
مورد چهاردهم از نوع چهارم مکاسب محرمه غیبت یا بدگویی.....	۳۹
درس یکصد و پنجاه و چهارم	
ادامه روایات دالّه بر حرمت غیبت و عَظَمَت گناه آن.....	۴۷
درس یکصد و پنجاه و پنجم	
روایت مصباح الشّریعة در حرمت غیبت و احکام و اقسام آن.....	۵۵
درس یکصد و پنجاه و ششم	
انتقال حسنات غیبت کننده به غیبت شونده - روایت کشف الرّیبه شهید ثانی.....	۶۳
درس یکصد و پنجاه و هفتم	
کبیره بودن گناه غیبت، و حکم غیبت از غیر شیعه و کافر.....	۷۱
درس یکصد و پنجاه و هشتم	
حکم غیبت پشت سر کودک و دیوانه.....	۷۹

درس یکصد و پنجاه و نهم

معنای غیبت و تعریف دقیق لغوی و اصطلاحی آن ۸۵

درس یکصد و شصتم

اعتبار قید انتقاص در غیبت - بهترین تعریف غیبت ۹۳

درس یکصد و شصت و یکم

ادامه تبیین تعریف غیبت از دیدگاه شیخ^(ره)، و استشهاد به روایات ۱۰۳

درس یکصد و شصت و دوم

چکیده تعریف و مبادیق غیبت - حرمت اهانت و إذاعه و إشاعه ۱۱۱

درس یکصد و شصت و سوم

حرمت بدگویی از مؤمنان، حرمت زبانی غیبت و چه غیر آن ۱۱۹

درس یکصد و شصت و چهارم

ورود به تفصیل پیرامون حرمت إذاعه و إشاعه علی مؤمن ۱۲۷

درس یکصد و شصت و پنجم

آیا اوصاف مُشعره به ذم، داخل در غیبت هستند؟ - اتمام نقص ۱۳۵

درس یکصد و شصت و ششم

حکم غیبت با اشارات و حرکات - انگیزه‌های غیبت و مشکل عدم وضوح ۱۴۵

درس یکصد و شصت و هفتم

آیا غیبت با حدیث نفس محقق می‌شود؟ - حکم غیبت شخص مجهول ۱۵۵

درس یکصد و شصت و هشتم

غیبت شخص مجهول مردّد بین اشخاص محصور ۱۶۳

درس یکصد و شصت و نهم

گفتار محقق کرکی^(ره) در غیبت شخص مردّد بین محصور و نامحصور ۱۶۹

درس یکصد و هفتادم

کفاره غیبت و محو کننده اثر گناه آن چیست؟ ۱۷۷

درس یکصد و هفتاد و یکم

رفع اثر گناه غیبت، متوقف بر ابراء و حلالیت معتاب است ۱۸۵

درس یکصد و هفتاد و دوم

روش جبران غیبت، در فرض عدم دسترسی یا عدم امکان حلالیت طلبیدن ۱۹۵

درس یکصد و هفتاد و سوم

دستگاه تائیدی مرحوم شیخ^(ره) پیرامون کفاره غیبت ۲۰۵

درس یکصد و هفتاد و چهارم

امر سوم - مستثنیات غیبت ۲۱۳

درس یکصد و هفتاد و پنجم

مورد اول از مستثنیات غیبت: متجاهر به فسق ۲۱۹

درس یکصد و هفتاد و ششم

مفهوم مخالف روایت علقمه - و عدم اعتراف غرض در غیبت از متجاهر ۲۲۷

درس یکصد و هفتاد و هفتم

حکم تجاهر به شبهه - نسبی بودن تجاهر - فارق حکم سب و غیبت ۲۳۷

درس یکصد و هفتاد و هشتم

مورد دوم از مستثنیات غیبت: تظلم مظلوم ۲۴۵

درس یکصد و هفتاد و نهم

غیبت از ظالم نزد چه کسی جایز است؟ ۲۵۳

درس یکصد و هشتادم

حکم غیبت در مورد ترک اولی از کسی ۲۵۹

درس یکصد و هشتاد و یکم

موارد دهگانه تجویز غیبت از باب مصلحت: ۱- نُصح مستثیر ۲۶۹

درس یکصد و هشتاد و دوم

مورد دوم تا چهارم از موارد دهگانه تجویز غیبت از باب مصلحت ۲۷۷

درس یکصد و هشتاد و سوم

مورد پنجم تا هفتم از موارد دهگانه تجویز غیبت از باب مصلحت ۲۸۷

درس یکصد و هشتاد و چهارم

مورد هشتم تا نهم از موارد دهگانه تجویز غیبت از باب مصلحت ۲۹۷

درس یکصد و هشتاد و پنجم

امر چهارم - حکم استماع و گوش دادن به غیبت ۳۰۵

درس یکصد و هشتاد و ششم

ملازمه‌ای بین عدم وجوب نهی، با جور استماع غیبت، نیست ۳۱۱

منابع ۳۲۱

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه وأفضل بريته في العالمين

محمد المصطفى الأمين وآله الطيبين الطاهرين المعصومين واللعن على أعدائهم أجمعين

اما بعد، بر ارباب و اسحاق بصیرت، و طلاب و فضلاى جویای حقیقت، مخفی نیست که کتاب «مکاسب» شیخ مرتضی اندارجی (رضوان الله علیه) از مشکل ترین و پر نکته ترین متون درسی حوزه های علمیه است و تاکنون هیچ کتابی در باب متاجر یا مکاسب نتوانسته است جایگزین این گنجینه ارزشمند فقه شیعی شود. همت علما و فقهای بسیاری بر آن قرار گرفته تا هر یک، به فراخور فضل و دانش خود، شرح یا حاشیه ای بر این اثر گرانقدر از خود به یادگار بگذارند. اخیراً نیز ترجمه ها، شرح های فارسی، بعضاً تلخیص ها و جزوه های فشرده یا به صورت پرسش و پاسخ فارسی، بر مبنای این کتاب و سایر کتب حوزوی تدوین شده و در بازار کتاب به طلاب عرضه می شوند، که مع الأسف، اثر «ها» (اگر دارای اشکال و اشتباه نباشند) لا اقل سبب سستی انگیزه طالب علم، در استخراج اسرار و نکته های ظریف متن ارزشمند و پر نکته عربی می شوند. ولی، از آنجا که مرحوم استاد شیخ احمد پایانی اردبیلی (رضوان الله علیه) (متوفای ذیقعد ۱۴۱۷ ق / اسفند ۱۳۷۵ ش) افضل مدرّسین

مکاسب در عصر حاضر به شمار می رفتند^۱ و پس از چهل سال تدریس مکاسب، در اواخر عمر شریفشان، شرحی مفصل بر آن کتاب نوشتند و پس از آن، گزیده‌ای از آن شرح را فراهم آوردند که به توضیح فرازهای مهم و ضروری مکاسب می پرداخت (فرازاها و فقراتی که برخی از اساتید متبحر و محقق و فقهای متدبر و مدقق چون مرحوم میرزا فتح شهیدی در هدایة الطالب و... از عهده حل آنها بر نیامده و اعتراف به عدم فهم مراد شیخ کرده بودند)^۲ و در حاشیه مکاسب، به صورت "تعلیقات استاد پایانی" به چاپ رسیده است؛ لذا عزم ما بر آن شد تا شرح تقریرات ارزشمند ایشان، با عنوان «در محضر شیخ انصاری»^(ره) که به خامه پرمایه شاگردش جناب آقای جواد فخار طوسی به نگارش درآمده و تقریظی هم به خط آن استاد فقید برای آن نوشته شده است، را مبنای کار تدریس و آموزش خود قرار دهیم و در موارد لازم، توضیحات تحقیقی بر آن بیافزاییم؛ و پس از توضیحات مربوط به متن، در بخش "پرسش" این امکان را بدست می‌دهیم تا معلومات خود را مورد ارزیابی قرار دهد و دریابد که آیا درس ارائه شده را خوب فهمیده است یا خیر. باشد تا کامل‌ترین، جامع‌ترین، موşkافانه‌ترین و کاربردی‌ترین شرح فارسی، مکاسب شیخ انصاری^(ره) را به محضر فضلی ارجمند و طلاب گرامی، تقدیم نموده باشیم و به خود به ندای ولی امر مسلمین، زعمیم

۱- مرحوم آیت الله شیخ احمد پایانی اردبیلی، استاد برجسته و معروف حوزه قم و چهره شهر علم و فضل و تقوا، در سال ۱۳۰۶ ش (۱۳۴۶ق) در اردبیل به دنیا آمد. پس از تحصیل مقدمات در دگانه خویش، در ۲۰ سالگی راهی قم شد و از محضر آیات عظام سید حسین بروجردی، سید محمدباقر سبزواری، سید محمد حجت کوه کمری، سید شهاب الدین مرعشی نجفی و دیگران بهره برد. آیت الله پایانی همزمان با تحصیل، به تدریس می پرداخت و علی رغم تنگدستی، لحظه‌ای از تحصیل و تدریس باز نماند. ایشان طی پنجاه سال تدریس سطوح، شاگردان فراوانی را پرورش داد و طی سال‌های آخر عمر، جلسات آموزشی ایشان، از پررونق‌ترین جلسات حوزه به شمار میرفت. از این عالم بزرگوار تألیفات متعددی برجای مانده که شرح و حاشیه مکاسب، حاشیه کفایة الاصول، تقریرات دروس خارج آیات عظام: بروجردی و حجت کوه کمری، و... از آن جمله‌اند. سرانجام این عالم وارسته در ۶ ذیقعد ۱۴۱۷ق (۲۶ اسفند ۱۳۷۵ ش) در ۶۹ سالگی دارفانی را وداع گفت و در حرم حضرت معصومه (سلام الله علیها) به خاک سپرده شد. رضوان الله تعالی علیه.

۲- این چند خط را با اندک تغییر و تصرفی، از پشت جلد کتاب «ترجمه و شرح مکاسب، به توضیح و تعلیق آیت الله پایانی (ره)» نوشته آقای محمد مسعود عباسی، نقل کردیم.

حوزه های علمیه، رهبری معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای دام ظلّه العالی لبیک گفته باشیم که در موخه ۱۳۸۹/۹/۵ فرمودند:

تحول در حوزه علمیه باید به صورت جدی پیگیری و اجرایی شود.

همچنین در سخن دیگر در مورخه ۱۳۸۶/۹/۸ اشاره نموده اند:

«... مکاسب را دست کم نباید گرفت، درس خارج شیخ انصاری است، حالا کی مثل شیخ انصاری است؟ این همه مکاسب نوشتند، اما این درس خارج که حالا به صورت تدوین شده در آمده، خصوصیتش برای آن کسی که درس خارج شیخ نشسته خوب است، مطلب راهی به این طرف بکشاند، به آن طرف بکشاند، هی ابداع احتمال کند؛ اما برای کسی که می خواهد فقه را از روی متن یاد بگیرد، نه، خوب نیست، طلبه دچار مشکل است. مکاسب را تسهیل کنند، همان مطالب شیخ را بیاورند در یک کتاب دیگری، منتهی سر است روشن، تحقیق شیخ را در هر مسئله ای قشنگ بیان کنند، متعبد و قانع باشم به همان که شیخ بیان کرده، آن را بیان کنند در این کتاب جدید، این را منسوب مکاسب جدید.»

والله ولی التوفیق

منابع استفاده شده، در تحقیق و تکمیل شرح مرحوم استاد پایانی

کتاب المکاسب/ المَحْزَمَة و البَّيْع و الخِیارات، به تصحیح و تعابن مرحوم آیت الله شیخ احمد پایانی^(ره)، منشورات دارالحکمة، قم. متن عربی مکاسب در بالا، و حواشی و تعلیقات و توضیحات استاد پایانی^(ره) نیز به عربی، در پایین متن، طبق شماره گذاری تطبیقی آمده اند. و اخیراً همین حواشی و تعلیقات، به همراه متن خود مکاسب، توسط آقای محمد مسعود عباسی، به فارسی نیز ترجمه شده و توسط انتشارات دارالعلم قم، به طبع و انتشار رسیده است.

کتاب المکاسب/المُحرَّمة والبَّیع والخیارات (الطبعة الحديثة: ۱۴۱۵ق=چاپ جدید)، که در ۶ مجلد، توسط کنگره جهانی بزرگداشت شیخ انصاری^(۵) در قم، در شماره ۱۴ مجموعه "تراث الشيخ الأعظم" به چاپ رسیده است. تحقیق و تصحیح آن توسط "گروه پژوهش در کنگره" صورت گرفته است.

کتاب المکاسب/المُحرَّمة والبَّیع والخیارات (الطبعة القديمة: ۱۴۱۱ق = چاپ قدیم)، که در ۳ مجلد، توسط "منشورات دارالذخائر" در قم به چاپ رسیده و تحقیق و تصحیح آن بر عهده دو فاضل ارجمند معاصر، آقایان محمدجواد رحمتی و سید احمد حسینی، بوده است.

کتاب المکاسب المَحْشَى (چاپ ۱۴۱۰ق)، که در ۱۷ جلد، توسط "مؤسسه مطبوعاتی دارالکتاب" در قم به چاپ رسیده، و حواشی و تعلیقات آن، یادگار ارزشمند شارح بلندآوازه کتب حوزوی، مرحوم آیت الله سید محمد کلانتر است. این کتاب همراه با مقدمه‌ای (در ۲۱۸ صفحه) درباره کتاب و شرح آن مضاف است.

تعلیقات و شروح مورد مراجعه ما، که به ترتیب تاریخ وفات مؤلفین

التعلیقة علی مکاسب الشَّیخ الأنصاری^(۶)، از مرزا حبیب الله رشتی گیلانی نجفی^(۷) (متوفای ۱۳۱۲ق) در یک مجلد، ناشر: مجمع الذخائر الإسلامية، قم. که متأسفانه ناقص است و فقط محرَّمة و بخشی از بیع را دارد؛ ولی حاوی نکات ارزشمندی است.

حاشیة کتاب المکاسب، از فقیه وارسته مرحوم حاج آقا رضا حسینی (متوفای ۱۳۲۲ق) که در یک مجلد است و در تاریخ ۱۴۲۰ق در قم، به تحقیق و تصحیح فاضل ارجمند معاصر: محمد رضا انصاری قمی، به چاپ رسیده است. ولی بخش محرَّمة را ندارد.

غایة الآمال فی شرح کتاب المکاسب، از شیخ محمدحسن مامقانی^(۸) (متوفای ۱۳۲۲ق) که در ۳ مجلد رحلی، توسط مجمع الذخائر الإسلامية عکسبرداری و منتشر شده است.

حاشیة المکاسب، از صاحب کفایه: آخوند محمدکاظم خراسانی^(۹) (متوفای ۱۳۲۹ق) که در یک مجلد است، ولی حاوی نکات ظریف و جالب توجهی می باشد و توسط وزارت فرهنگ

- و ارشاد، در تهران: ۱۴۰۶ق، با تحقیق و تصحیح سید مهدی شمس‌الدین، به چاپ رسیده است. این حاشیه هر چند معروف است، ولی متأسفانه بخش محرمه را ندارد.
- الحاشية الأولى و الثانية على المكاسب**، از شیخ محمد امامی نجفی خوانساری^(ره) (متوفای ۱۳۳۲ق) که دو بار بر کل مکاسب شیخ انصاری^(ره) حاشیه زده است.
- حاشية المكاسب**، از صاحب غرّوه: سید محمد کاظم طباطبایی یزدی^(ره) (متوفای ۱۳۳۷ق) در ۲ مجلد، ناشر: مؤسسه اسماعیلیان، قم: ۱۴۲۱ق (از بهترین حواشی مکاسب)
- حاشية المكاسب**، از میرزا محمدتقی شیرازی^(ره) (متوفای ۱۳۳۸ق)، ۲ جلد، منشورات شریف رضی^(ره)، قم: ۱۴۱۲ق، به تحقیق و تصحیح: علی یزدی.
- تعایفة علی المكاسب**، از سید عبد الحسین لاری^(ره) (متوفای ۱۳۴۲ق)، در یک جلد، ناشر: مؤسسة المعارف الإسلامية، قم: ۱۴۱۸ق.
- حاشية 'المکاسب'**، از میرزا علی ایروانی^(ره) (متوفای ۱۳۵۴ق)، ۲ جلد، ناشر: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران: ۱۴۰۶ق.
- مُنیة الطالب فی شرح 'مکاسب'**، از میرزای نائینی: محمدحسین غروی^(ره) (متوفای ۱۳۵۵ق)، در ۲ جلد، ناشر: امکته المحمدية - تهران: ۱۳۷۳ق. تقریرات درس مرحوم میرزای نائینی است. مقرران: شیخ موسی بن محمد نجفی خوانساری (متوفای ۱۳۶۳ق).
- حاشية المكاسب**، از آقا ضیاء الدین عراقی^(ره) (علی بن محمد کنزازی اراکی) (متوفای ۱۳۶۱ق)، یک جلد، انتشارات غفور، قم: ۱۴۲۱ق. تقریرات درس مرحوم آقاضیاء است. مُقرّر: میرزا ابوالفضل نجم آبادی (متوفای ۱۳۸۵ق)، تحقیق و تصحیح: مؤسسه مرحوم آیه الله العظمی بروجردی (أعلى الله مقامه).
- هدایة الطالب إلى أسرار المكاسب**، معروف‌ترین و دقیق‌ترین شرح مکاسب، از میرزا فتح شهیدی تبریزی^(ره) (متوفای ۱۳۷۲ق)، ۳ جلد، ناشر: چاپخانه اطلاعات، تبریز: ۱۳۷۵ق.

حاشیه المظفر علی المکاسب، از شیخ محمدرضا مظفر^(ه) (متوفای ۱۳۸۳ق) که صاحب «منطق مظفر» و «اصول مظفر» است و در فصاحت بیان و روانی قلم، ستودنی است؛ ولی متأسفانه بخش محزّمه را ندارد. در ۲ جلد، نشر حبیب، قم. به تحقیق و تصحیح: شیخ جعفر کوثرانی.

مصباح الفقه، از آیت الله سید ابوالقاسم موسوی خوئی^(ه) (متوفای ۱۴۱۳ق)، در ۷ جلد، که تقریرات درس آن بزرگوار است. مقرّر: میرزا محمدعلی توحیدی (م ۱۳۹۵ق).
بلغة الطالب فی التعلیق علی بیع المکاسب، از آیت الله سید محمد رضا موسوی گلپایگانی^(ه) (متوفای ۱۴۱۴ق)، یک جلد، ناشر: چاپخانه خیام، قم: ۱۳۹۹ق. تقریرات درس آن بزرگوار است. مقرّر: سید علی حسینی میلانی.

هَدی الطالب فی شرح المکاسب، سید محمد جعفر مُرُوج جزائری^(ه) (متوفای ۱۴۱۹ق)، در ۷ جلد، ناشر: مؤسسه دارالکتاب، قم: ۱۴۱۶ق. فقط مربوط به بخش بیع است.

ایصال الطالب إلی المکاسب، آیت الله سید محمد حسینی شیرازی^(ه) (متوفای ۱۴۲۲ق) که شرحی است کامل بر مکاسب، به وزن مُزجی (با افزودن توضیحات بین عبارات متن) و روان ترین و گویاترین شرح عربی مکاسب است. در ۱۶ جلد، ناشر: منشورات اعلمی، تهران.

البته، روشن است که شروح حواشی و تعلیقات بر مکاسب، پس از اینها هستند. ولی آنچه ذکر شد، اهمّ آنها هستند که منابع ما در این تحقیق به حساب می آید.

ویژگی های این شرح:

۱- این شرح به نحوی نگاشته شده است که تمامی طلاب، فضلا و محققین (از مبتدی و سطح گرفته تا درس خارج) بتوانند از آن بهرمند شوند. هر درس را در قالب چند مطلب تفکیک شده از هم، جهت مرزبندی ذهنی بهتر، به اندازه یک جلسه درس مکاسب، طراحي

نموده و با ذکر عنوان برای کل درس در ابتدای درس، عناوین برای هر کدام از مطالب در میانه درس، و ارائه پرسش و تمرین در آخر درس، مطالب آن را حلاجی کرده ایم.

۲- هرجا شیخ انصاری^(ره) به روایتی اشاره نموده است، سعی ما نیز بر این بوده است که متن کامل روایت را طبق اصل مصدر آن، بیاوریم؛ و نیز اگر متن روایت منقوله توسط شیخ، اختلافی با مصدر حدیث داشته، آن کلمه یا فقره یا عبارت را داخل [کروشه] و طبق اصل آورده ایم. با این وجود، اگر نقل مرحوم شیخ، ترجیح داشت، آن را داخل {آکولاد} باقی گذاشته ایم.

۳- این شرح به نکات رجالی، ادبی و تاریخی توجه خاصی شده است.

۴- قائلین اقوالی که مرحوم شیخ بدون نام ذکر نموده و با تعابیری مانند قیل، قال بعض و... بیان نموده است کشف و معرفی شده اند.

۵- ضمن نا اشتهار بخشی خاص برای اول بار، جهت تبیین و تسهیل فهم هرچه بیشتر متن دشوار و پیرمرد راز مناسب برای طلاب عزیز و فضلالی ارجمند، در عبارات مشکله، زیر هر جفت عبارت و یا هر دو، سرنوشت به هم - مثل ضمیر و مرجع آن، مبتدا و خبرش، اسم افعال ناقصه و خبر آنها، هاء تانیض یا متضاد با هم، و یا بنحوی دیگر مرتبط به هم، که درک یکی وابسته به دیگری است - خنکی مشابه در آن دو جفت، و متمایز از غیر آن دو، در آن متن مشکل رسم کرده ایم؛ تا خواننده به اختصار بتواند اجزاء متن را بشناسند و به هم ربط دهد: این علامت و این علامت و این علامت و این علامت و این علامت و این علامت (که نباید با غلط باب متن کامپیوتر، اشتباه گرفته شود).

۶- در زوایای شرح حاضر، هرجا نظر مرحوم آیت الله خوئی از دید ما ترجیح داشته است، اشاره به اختلاف نظر ایشان با مرحوم شیخ انصاری^(ره) شده است؛ به این ترتیب خواننده می تواند به نقطه نظرها و دیدگاه های ما نیز پی ببرد. در این رابطه، بنای اصلی ما بر نقل از مجلس درس استاد گرامی، حضرت آیت الله شیخ محمد جعفری اراکی (آدام الله ظلّه العالی) بوده، که خود از شاگردان مبرّز و بلندمرتبه مرحوم آیت الله خوئی و از یادگارهای ارزشمند حوزه علمیه نجف اشرف، در مدرسه علمیه مروی تهران هستند. دعا می کنیم که: خداوند، سایه ایشان را بر سر ما مستدام بدارد... آمین رَبِّ الْعَالَمین!

۷- سعی ما بر این بوده است تا به مناسبت هر بحث، با افزودن برخی از مسائل مستحدثه (مسائل جدید و امروزی) به این شرح، حلقه‌ای ارتباطی بین مکاسب و مسائل جدید پدید آید. و بدون اغراق، باید گفت: شرح حاضر، تدریس و تحصیل مکاسب را دچار حوّل خواهد ساخت و تاکنون شرحی با این دقت در جزئی‌ترین نکات عبارات مکاسب، نگاشته نشده است.

۸- به جهت تسهیل و بی‌نیازی اساتید معظم و طلاب عزیز از خرید و حمل کتاب شریف مکاسب اول هر درس متنی استاندارد و تحقیق شده، توام با مقایسه نسخ مختلف و ترجیح برخی بر برخی دیگر، آورده شده و سپس به فهرست مطالب مربوط و شرح آنها پرداخته‌ایم.

الف) در پایان ضمن عرض پوزش از هر گونه نقص و کاستی در این اثر از تمام علماء و ضلّاء گرامی عازمانه، دوستانه می‌کنم که با تذکرات و ارشادات دلسوزانه خویش این حقیر را در رفع کاستی‌ها و نقص‌های یاری فرمایند.

ب) ثواب این وجیزه را تقدیم می‌کنم به معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره)، جمیع شهدای گرانقدر و والدین عزیز و همسر گرامی که با تحمل رنج و مشقات زندگی طلبگی حقیر را به درس و بحث تشویق نمودند.

مدرس: علمیه مروی تهران

محمد مهدی اسلامی

۱۳۹۵